

Bruksela, 29 listopada 2024 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0439(COD)

15916/1/24
REV 1

LIMITE

COPEN 499
DROIPEN 242
MIGR 422
COSI 212
COMIX 466
JAI 1703
CODEC 2175

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Nr poprz. dok.:	ST 15915/24 + ADD 1
Nr dok. Kom.:	ST 16149/23 + COR 1 + COR 2
Dotyczy:	Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz zastępującej dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję ramową Rady 2002/946/WSiSW – Podejście ogólne

Wprowadzenie

W dniu 28 listopada 2023 r. Komisja przedłożyła wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz zastępującej dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję ramową Rady 2002/946/WSiSW (dok. ST 16149/23 + COR 1 + COR 2).

Podstawą wniosku jest art. 83 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Grupa Robocza ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (COPEN) analizowała ten wniosek w trakcie prezydencji hiszpańskiej, belgijskiej i węgierskiej. Tekst powstały w wyniku tych analiz znajduje się w załączniku.

W Parlamencie Europejskim za akt ten odpowiada przede wszystkim Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE). Na sprawozdawczynię wyznaczona została Birgit Sippel. Nie przedłożono jeszcze żadnego sprawozdania.

W dniu 27 listopada 2024 r. Komitet Mieszany i Coreper omówiły główne kwestie przedstawione poniżej. Zdecydowana większość delegacji wskazała, że może poprzeć rozwiązanie, które znaleziono w odniesieniu do tych kwestii i które przedstawiono w załączniku.

W dniu 28 listopada 2024 r. radcy ds. WSiSW doprecyzowali brzmienie art. 11 ust. 3 i 4 oraz odpowiadający im motyw 16 – wprowadzone zmiany zostały zaznaczone w załączniku.

Główne kwestie

1) Klauzula humanitarna (motyw 7 w powiązaniu z artykułem 3)

Kwestia związana z klauzulą humanitarną odnosi się do koncepcji, zgodnie z którą pewne formy pomocy obywatelom państw trzecich przy wjeździe na terytorium Unii Europejskiej, tranzycie przez nie lub pobycie na nim – w szczególności pomoc udzielana bliskim członkom rodziny czy wsparcie na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich – nie powinny kwalifikować się jako przestępstwo przemytu migrantów.

W swoim wniosku dotyczącym dyrektywy Komisja zaproponowała włączenie tej klauzuli do motywu; pozostawiła przy tym państwom członkowskim wybór sposobu postępowania w takich przypadkach. Podczas analizy na forum grupy roboczej niektóre państwa członkowskie zaproponowały jednak przeniesienie klauzuli do części normatywnej.

Oprócz wątpliwości, czy kwestię klauzuli humanitarnej należy uwzględnić w motywach, czy w części normatywnej, stanowiska delegacji różniły się również co do dokładnego brzmienia tej klauzuli.

Po dokładnym rozważeniu argumentów przedstawionych w trakcie całorocznych negocjacji oraz biorąc pod uwagę dyskusje podczas ostatnich posiedzeń, wydaje się, że kwestię klauzuli humanitarnej należy uwzględnić w motywie – zob. motyw 7 (na s. 8).

Tekst ten należy interpretować w świetle motywu 6a, w którym podkreślono, że niniejsza dyrektywa jest instrumentem minimalnej harmonizacji – państwa członkowskie mają swobodę przyjmowania lub utrzymywania przepisów przewidujących szersze podstawy do wniesienia aktu oskarżenia niż określono w niniejszej dyrektywie.

2) Sankcje wobec osób prawnych (artykuł 8, ustęp 3)

Na wniosek niektórych delegacji do tekstu dodano motyw 13aa, a w art. 8 dodano ust. 5. Nowe fragmenty odnoszą się do szczególnej sytuacji tych państw członkowskich, do których nie mają zastosowania inne instrumenty prawa karnego UE i które zgodnie ze swoim prawem krajowym nie określają kwoty grzywien karnych lub pozakarnych dla osób prawnych proporcjonalnie do wagi przestępstwa popełnionego przez osobę fizyczną, ale stosują inne kryteria, w tym kryterium oparte na braku struktur organizacyjnych i zabezpieczeń lub innych niedociągnięciach w organizacji osoby prawnej.

Wniosek

W związku z powyższym Komitet Stałych Przedstawicieli jest proszony o:

- a) potwierdzenie porozumienia w sprawie tekstu podejścia ogólnego w wersji zamieszczonej w załączniku do niniejszej noty; oraz
- b) zalecenie Radzie, by wypracowała podejście ogólne w sprawie przedmiotowego tekstu, które będzie stanowiło mandat do negocjacji z Parlamentem Europejskim.

TEKST PRZEREDAGOWANY PRZEZ PREZYDENCJE¹

Projekt

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie ustanowienia norm minimalnych dotyczących zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz zastępująca dyrektywę Rady 2002/90/WE i decyzję ramową Rady 2002/946/WSiSW

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 83 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego²,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów³,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

¹ Tekst dodany w odniesieniu do projektu przedstawionego w dok. 15916/24 INIT oznaczono **pogrubioną czcionką i podkreśleniem**. Dodatkowy tekst zaproponowany wcześniej oznaczono jedynie **pogrubioną czcionką**. Fragmenty skreślone oznaczono symbolem [...].

² Dz.U. C ... z ..., s. ...

³ Dz.U. C ... z ..., s. ...

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim jest działalnością przestępczą, która – w zamian za osiągnięcie wysokich zysków – zagraża życiu ludzkiemu i jest wyrazem braku szacunku dla godności człowieka, co podważa prawa podstawowe. Ta działalność przestępcza przyczynia się do migracji nieuregulowanej, podważając cele Unii w zakresie zarządzania migracjami. Prowadzenie takiej działalności przestępczej wynika z rosnącego popytu i wysokich zysków uzyskiwanych przez organizacje przestępcze. Zapobieganie i przeciwdziałanie tym przestępstwom stanowi priorytet dla Unii.
- (2) Dyrektywa 2002/90/WE⁴ i decyzja ramowa Rady 2002/946 WSiSW⁵ („pakiet środków dotyczących pośredników”) stanowią ramy prawne Unii mające na celu przeciwdziałanie ułatwianiu niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich. Ustanowiono w nim wspólną definicję przestępstw ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu oraz określono system karny na potrzeby karania takich przestępstw. Aby sprostać zmieniającym się tendencjom i jeszcze bardziej zwiększyć skuteczność unijnych ram w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania tym przestępstwom, konieczna jest aktualizacja istniejących ram prawnych.

⁴ Dyrektywa Rady 2002/90/WE z dnia 28 listopada 2002 r. definiująca ułatwianie nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu (Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/90/oj>)

⁵ Decyzja ramowa Rady 2002/946/WSiSW z dnia 28 listopada 2002 r. w sprawie wzmocnienia systemu karnego w celu zapobiegania ułatwianiu nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu (Dz.U. L 328 z 5.12.2002, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/946/oj).

- (3) W konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 9 lutego 2023 r. potwierdzono potrzebę wzmocnienia działań Unii w celu zapobiegania migracji nieuregulowanej i ofiarom w ludziach, w szczególności w drodze zacieśnienia współpracy z krajami pochodzenia i tranzytu oraz zapewniając ściślejszą współpracę między państwami członkowskimi oraz z Europolem, Fronteksem i Eurojustem. W odnowionym planie działania na rzecz zwalczania przemytu migrantów na lata 2021–2025 określono – jako kluczowy element kompleksowego podejścia do kwestii migracji przedstawionego w nowym pakcie o migracji i azylu – reakcję polityczną na przemyt migrantów. Określono w nim działania w czterech obszarach priorytetowych: pogłębiona współpraca z krajami partnerskimi i organizacjami międzynarodowymi; karanie przemytników migrantów i zapobieganie wyzyskowi migrantów; usprawnianie współpracy i wspieranie pracy organów ścigania i organów sądowych oraz poszerzanie bazy wiedzy.
- (4) Ułatwianie niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu jest zjawiskiem ponadnarodowym i środki przyjęte na szczeblu unijnym i krajowym powinny uwzględniać jego wymiar międzynarodowy. Działania na szczeblu unijnym i krajowym powinny zatem uwzględniać międzynarodowe zobowiązania Unii i jej państw członkowskich – w tym w odniesieniu do Protokołu przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, Międzynarodowej konwencji o bezpieczeństwie życia na morzu, Międzynarodowej konwencji o poszukiwaniu i ratownictwie morskim, Konwencji o prawach dziecka – a także pracę Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości.
- W szczególności, żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie powinien wpływać na prawa, obowiązki i zakres odpowiedzialności państw członkowskich i osób fizycznych w zakresie udzielania pomocy obywatelom państw trzecich – ze względów humanitarnych lub w celu zaspokojenia ich podstawowych potrzeb ludzkich – wynikające z obowiązującego prawa międzynarodowego, w tym z prawa międzynarodowego praw człowieka, w szczególności, w stosownych przypadkach, z Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. zmienionej protokołem nowojorskim z 1967 r., Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza oraz zgodnie ze zobowiązaniami prawnymi. Pomoc ta może również obejmować doradztwo lub wsparcie prawne, językowe lub społeczne.**

- (5) Z uwagi na zmiany dotyczące działań mających na celu ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, a także zobowiązania prawne Unii i państw członkowskich wynikające z prawa międzynarodowego należy w większym stopniu zbliżyć definicje przestępstw we wszystkich państwach członkowskich, tak by definicja ta bardziej kompleksowo objęła odnośne czyny.
- (6) Zgodnie z zasadami legalności i proporcjonalności prawa karnego oraz w celu zwalczania działalności przestępczej, która – w celu uzyskania zysków – zagraża życiu ludzkiemu i jest wyrazem braku szacunku dla godności człowieka, konieczne jest dokładne i szczegółowe zdefiniowanie przestępstw, w celu przeciwdziałania takim zachowaniom przestępczym. Pomoc w niedozwolonym wjeździe do Unii, tranzycie przez jej terytorium lub pobycie na nim powinna stanowić przestępstwo **przynajmniej** w przypadku istnienia związku z faktyczną lub przyrzeczoną korzyścią finansową lub materialną. **Pozostaje to bez uszczerbku dla sposobu, w jaki państwa członkowskie traktują w swoim prawie krajowym czyny ułatwiające, w przypadku których faktyczna lub przyrzeczona korzyść finansowa lub materialna nie stanowi znamienia przestępstwa.**

[...]

- (6a) **Niniejsza dyrektywa jest instrumentem minimalnej harmonizacji. W związku z tym państwa członkowskie mają swobodę przyjmowania lub utrzymywania przepisów przewidujących szersze podstawy do wniesienia aktu oskarżenia niż określono w niniejszej dyrektywie, aby zwiększyć skuteczność walki z przemytnikami migrantów. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby umyślne udzielanie pomocy obywatelowi państwa trzeciego we wjeździe na terytorium któregokolwiek państwa członkowskiego, tranzycie przez jego terytorium lub pobycie na tym terytorium z naruszeniem odpowiednich przepisów Unii lub przepisów danego państwa członkowskiego dotyczących wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich stanowiło przestępstwo, przynajmniej w przypadku gdy osoba, która dopuszcza się takiego czynu, żąda, uzyskuje lub przyjmuje, bezpośrednio lub pośrednio, korzyść finansową lub materialną, lub przyrzeczenie takiej korzyści, lub dopuszcza się takiego czynu w celu uzyskania takiej korzyści. Ponieważ niniejsza dyrektywa jest instrumentem minimalnej harmonizacji, państwa członkowskie mają jednak swobodę w zakresie kryminalizacji takich czynów, w przypadkach gdy nie uzyskano żadnej korzyści finansowej ani innej korzyści materialnej.**
- (7) **Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie powinien być interpretowany jako wymagający kryminalizacji pomocy udzielanej bliskim członkom rodziny, ani też pomocy humanitarnej czy wsparcia na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb ludzkich udzielanych obywatelom państw trzecich zgodnie z mającymi zastosowanie krajowymi lub międzynarodowymi ramami prawnymi.**

[...]

- (7a) **Bez uszczerbku dla przepisów prawa krajowego dotyczących niedozwolonego wjazdu na terytorium danego państwa członkowskiego** obywatele państw trzecich nie powinni ponosić odpowiedzialności karnej za **sam fakt**, że byli ofiarami przestępstwa **ułatwiania niedozwolonego wjazdu na terytorium któregośkolwiek państwa członkowskiego, tranzytu przez nie lub pobytu na nim.**
- (8) Skutki ułatwiania niedozwolonego wjazdu, tranzytu i pobytu nie dotyczą wyłącznie państwa członkowskiego, do którego nastąpił niedozwolony wjazd. Minimalne normy dotyczące definicji przestępstw powinny obejmować czyny, które mają miejsce na terytorium dowolnego państwa członkowskiego, aby umożliwić państwom członkowskim innym niż państwa, do których nastąpił niedozwolony wjazd, podjęcie działań w związku z takimi przestępstwami, pod warunkiem że zainteresowane państwa członkowskie ustanowią swoją jurysdykcję w odniesieniu do tych przestępstw.
- (9) Istnieje potrzeba rozróżnienia między przestępstwem ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, a przestępstwami kwalifikowanymi, które powodują większe szkody dla osób fizycznych i społeczeństwa. Wymiar sankcji powinien odzwierciedlać większe obawy społeczne dotyczące poważniejszych i bardziej szkodliwych zachowań, w związku z tym przestępstwa kwalifikowane powinny podlegać bardziej surowym sankcjom karnym.
- (10) Państwa członkowskie powinny stosować niniejszą dyrektywę w pełnej zgodności z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców z 1951 r., zmienioną Protokołem nowojorskim z 1967 r., ze zobowiązaniami dotyczącymi dostępu do ochrony międzynarodowej, w szczególności zasadą *non-refoulement*, oraz z prawami podstawowymi.
- (11) Sankcje za przestępstwa powinny być skuteczne, odstraszające i proporcjonalne. W tym celu należy ustalić dolne progi maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności dla osób fizycznych. Środki pomocnicze są często skuteczne i w związku z tym powinny być również dostępne w postępowaniu karnym.

[...] ⁶ [...]

- (11a) **Maksymalny wymiar kary pozbawienia wolności przewidziany w niniejszej dyrektywie za przestępstwa popełnione przez osoby fizyczne powinien być stosowany przynajmniej w przypadku najpoważniejszych form takich przestępstw. W prawie karnym wszystkich państw członkowskich zawarte są przepisy dotyczące zabójstwa, napaści z bronią w rękę, a także napaści na funkcjonariusza organów ścigania lub innych przestępstw w przypadku których użycie poważnej przemocy stanowi składnik przestępstwa, popełnionych umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość zastosowania tych przepisów ogólnych, w tym przepisów dotyczących okoliczności obciążających, przy dokonywaniu transpozycji przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących przestępstw, które powodują śmierć osób, bez względu na to, czy popełniono je umyślnie, czy w wyniku rażącego niedbalstwa.**

⁶

[...]

- (11b) **W przypadkach gdy niniejsza dyrektywa przewiduje, że bezprawny czyn stanowi przestępstwo tylko wtedy, gdy został popełniony umyślnie i, w wyniku poważnego narażenia życia obywatela państwa trzeciego, powoduje jego śmierć [...], pojęcie „zamiaru” należy rozumieć zgodnie z prawem krajowym, z uwzględnieniem odpowiedniego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie powinien być interpretowany jako wymagający odpowiedzialności obiektywnej za jakiekolwiek skutki działalności uznanej w niniejszej dyrektywie za przestępstwa.**
- (12) [...]

- (13) Jeżeli w prawie krajowym przewidziano taką możliwość, osoby prawne powinny ponosić odpowiedzialność karną za ułatwienie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim. Państwa członkowskie, w których w prawie krajowym nie przewidziano odpowiedzialności karnej osób prawnych, powinny zapewnić, aby w ich systemach kar administracyjnych przewidziano skuteczne, odstraszające i proporcjonalne rodzaje i wysokości kar, jak określono w niniejszej dyrektywie, tak aby osiągnąć jej cele. Sankcjom tym powinny towarzyszyć środki pomocnicze. [...] **Aby zapewnić skuteczność, odstraszający charakter i proporcjonalność nałożonej sankcji należy uwzględnić wagę czynu, jak również indywidualne, finansowe i inne okoliczności dotyczące danych osób prawnych. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość określania maksymalnych wysokości grzywien albo jako odsetka całkowitego światowego obrotu danej osoby prawnej, albo w postaci stałych kwot. Państwa członkowskie powinny zdecydować, którą z tych dwóch możliwości zastosują podczas transpozycji niniejszej dyrektywy.**
- (13aa) Ponieważ jednak niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen, należy wziąć pod uwagę szczególną sytuację tych państw członkowskich, do których nie mają zastosowania inne instrumenty prawa karnego UE i które zgodnie ze swoim prawem krajowym nie określają kwoty grzywien karnych lub pozakarnych dla osób prawnych proporcjonalnie do wagi przestępstwa popełnionego przez osobę fizyczną, ale stosują inne kryteria, w tym kryterium oparte na braku struktur organizacyjnych i zabezpieczeń lub innych niedociągnięciach w strukturze organizacyjnej osoby prawnej. Jeżeli jest to konieczne, aby zachować spójność krajowego systemu sankcji wobec osób prawnych, odnośne państwa członkowskie powinny mieć możliwość określenia maksymalnej kwoty grzywien dla osób prawnych w wymiarze zgodnym z ich systemem krajowym, pod warunkiem że wynikający z tego wymiar sankcji mających zastosowanie wobec osób prawnych jest zgodny z wymiarem sankcji przewidzianym w prawie krajowym za przestępstwa o porównywalnej wadze oraz że sankcje te są skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

- (13a) W przypadku gdy przy określaniu grzywien, które mają być nakładane na osoby prawne, państwa członkowskie postanowią zastosować kryterium całkowitego światowego obrotu osoby prawnej, powinny zdecydować, czy obrót ten będzie obliczany na podstawie roku obrotowego poprzedzającego rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, czy na podstawie roku obrotowego poprzedzającego rok wydania decyzji o nałożeniu grzywny. Państwa członkowskie powinny także rozważyć ustanowienie przepisów regulujących przypadki, w których wysokości grzywny nie można obliczyć na podstawie całkowitego światowego obrotu uzyskanego przez osobę prawną w roku obrotowym poprzedzającym rok obrotowy, w którym popełniono przestępstwo, ani na podstawie roku obrotowego poprzedzającego rok wydania decyzji o nałożeniu grzywny. W takich przypadkach państwo członkowskie powinno mieć możliwość uwzględnienia innych kryteriów, takich jak całkowity światowy obrót w innym roku obrotowym. Jeżeli przepisy te obejmują określanie stałych kwot grzywien, maksymalna wysokość tych kwot nie musi osiągać poziomu określonego w niniejszej dyrektywie jako minimalny wymóg dotyczący maksymalnego poziomu grzywien określonych w stałych kwotach.
- (13b) W przypadku gdy państwa członkowskie postanowią zastosować maksymalne poziomy grzywnien określonych w stałych kwotach, poziomy takie należy określić w prawie krajowym. Najwyższe poziomy takich grzywien powinny mieć zastosowanie do najpoważniejszych postaci przestępstw określonych w niniejszej dyrektywie, które zostały popełnione przez osoby prawne o silnej pozycji finansowej. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość ustalenia metody obliczania tych najwyższych poziomów grzywien, w tym również szczegółowych warunków regulujących ich stosowanie. Zachęca się państwa członkowskie do regularnego przeglądu poziomów grzywien określonych w stałych kwotach względem stopy inflacji i innych wahań wartości pieniężnej, zgodnie z procedurami określonymi w ich prawie krajowym. Państwa członkowskie, których walutą nie jest euro, powinny przewidzieć maksymalne poziomy grzywnien w swojej walucie tak, aby odpowiadały one poziomom określonym w niniejszej dyrektywie w euro w dniu jej wejścia w życie. Zachęca się te państwa członkowskie do regularnego przeglądu poziomów grzywien również w odniesieniu do zmian kursu wymiany walut.

- (13c) **Ustanowienie maksymalnego poziomu grzywien pozostaje bez uszczerbku dla przysługującej sędziom lub sądom w postępowaniu karnym swobody uznania w zakresie nakładania odpowiednich sankcji w poszczególnych sprawach. Zważywszy że w niniejszej dyrektywie nie ustanawia się jakichkolwiek dolnych progów grzywien, sędziowie lub sądy powinni w każdym przypadku nakładać odpowiednie sankcje z uwzględnieniem indywidualnych, finansowych i innych okoliczności dotyczących danej osoby prawnej oraz z uwzględnieniem wagi danego czynu.**
- (14) **Pojęcie „okoliczności obciążających” należy rozumieć jako okoliczności faktyczne pozwalające sędziemu na orzeczenie w sprawie danego przestępstwa wyższej kary niż kara, którą by nałożył, gdyby te okoliczności faktyczne nie wystąpiły, lub jako możliwość łącznego rozpatrzenia kilku przestępstw w celu zwiększenia wysokości kary. [...]** Państwa członkowskie nie powinny być zobowiązane do ustanawiania szczególnych okoliczności obciążających, jeżeli prawo krajowe przewiduje już odrębne przestępstwa lub ogólną możliwość wzięcia pod uwagę przez sądy wszystkich istotnych okoliczności obciążających, co może prowadzić do wymierzania surowszych sankcji.
- [...]
- (14a) **Sytuacja instrumentalizacji może wystąpić wówczas, gdy państwo trzecie lub wrogi podmiot niepaństwowy zachęcają obywateli państw trzecich i bezpaństwowców do przemieszczania się na granice zewnętrzne Unii lub do państwa członkowskiego lub ułatwiają im to przemieszczanie, w przypadku gdy takie działania wskazują na to, że państwo trzecie lub wrogi podmiot niepaństwowy zamierzają zdestabilizować Unię lub państwo członkowskie, oraz w przypadku gdy takie działania mogą zagrozić podstawowym funkcjom państwa członkowskiego, w tym utrzymaniu porządku publicznego lub ochronie jego bezpieczeństwa narodowego.**

- (14b) **Za instrumentalizację migrantów nie należy uznawać sytuacji, w których podmioty niepaństwowe są zaangażowane w przestępczość zorganizowaną, w szczególności w działalność przemytniczą, jeżeli działania te nie mają na celu destabilizacji Unii ani państwa członkowskiego.**
- (14c) **Za instrumentalizację migrantów nie należy uznawać pomocy humanitarnej, jeżeli działania te nie mają na celu destabilizacji Unii ani państwa członkowskiego.**
- (14d) **W odniesieniu do Cypru, rozporządzenie Rady (WE) nr 866/2004⁷ przewiduje szczegółowe zasady mające zastosowanie do linii dzielącej obszary Republiki Cypryjskiej, na których Rząd Republiki Cypryjskiej sprawuje efektywną kontrolę, oraz obszary, na których nie sprawuje on efektywnej kontroli. Chociaż linia ta nie stanowi granicy zewnętrznej, sytuację, w której państwo trzecie lub wrogie podmiot niepaństwowy zachęcają obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców do przekraczania tej linii lub ułatwiają im jej przekraczanie, należy uznać za instrumentalizację, jeżeli występują wszystkie pozostałe znamiona instrumentalizacji.**

⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 866/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie systemu na podstawie art. 2 Protokołu 10 do Aktu Przystąpienia (Dz.U. L 161 z 30.4.2004, s. 128–143).

[...]

- (15) Zbliżenie poziomów kar nakładanych w praktyce i ich skuteczność należy również wspierać, określając wspólne okoliczności łagodzące, które odzwierciedlają wolę współpracy osób fizycznych lub prawnych – które popełniły przestępstwo, o którym mowa w niniejszej dyrektywie – z właściwymi organami krajowymi dotyczącą prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawie tego przestępstwa lub jego wykrycia.
- W każdym przypadku decyzja o zmniejszeniu wymiaru kary powinna pozostawać w zakresie uznania sędziego lub sądu, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności każdej sprawy.**

- (16) Państwa członkowskie powinny ustanowić przepisy dotyczące terminów przedawnienia, aby umożliwić skuteczne przeciwdziałanie przestępstwom, o których mowa w niniejszej dyrektywie, bez uszczerbku dla przepisów krajowych, w których nie określono terminów przedawnienia w odniesieniu do postępowania przygotowawczego, ścigania przestępstw oraz egzekwowania prawa. **Ponadto na mocy niniejszej dyrektywy państwa członkowskie mają swobodę ustalania, zgodnie ze swoimi krajowymi systemami prawnymi, terminów przedawnienia w odniesieniu do wykonania sankcji nałożonych prawomocnym wyrokiem skazującym, uwarunkowanych wymiarem faktycznie nałożonej sankcji lub, alternatywnie, maksymalnym wymiarem sankcji przewidzianej za to przestępstwo. W związku z tym w niniejszej dyrektywie określa się odpowiednie terminy przedawnienia dla każdej z tych możliwości.** Co do zasady początkiem biegu terminu przedawnienia powinien być moment, w którym popełniono przestępstwo. Ponieważ jednak w niniejszej dyrektywie ustanawia się normy minimalne, państwa członkowskie mogą przewidzieć w swoim ustawodawstwie krajowym, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się później, na przykład w momencie wykrycia przestępstwa, pod warunkiem że taki moment jest jasno zdefiniowany zgodnie z prawem krajowym. W przypadkach gdy państwa członkowskie są, na mocy niniejszej dyrektywy, uprawnione do ustanowienia krótszych terminów przedawnienia, o ile bieg przedawnienia może zostać przerwany lub zawieszony w przypadku określonych działań, działania takie mogą zostać zdefiniowane zgodnie z systemem prawnym każdego państwa członkowskiego.
- (17) Aby przeciwdziałać ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim niezwykle ważne jest zapewnienie skutecznego zajmowania dochodów pochodzących z przestępstwa, a także narzędzi służących do popełniania przestępstwa, w tym na przykład łodzi, silników i innych części łodzi, oraz pojazdów. W tym celu należy w pełni wykorzystywać istniejące instrumenty dotyczące zabezpieczania i konfiskaty korzyści pochodzących z przestępstwa i narzędzi służących do popełnienia przestępstwa, takie jak dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1260⁸.

⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1260 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie odzyskiwania i konfiskaty mienia (Dz.U. L 1260 z 2.5.2024).

- (18) Mając na uwadze transgraniczny charakter przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, mobilność sprawców czynów niezgodnych z prawem oraz możliwość prowadzenia transgranicznych postępowań przygotowawczych, należy ustanowić przepisy w sprawie ustanawiania jurysdykcji przez państwa członkowskie w celu skutecznego przeciwdziałania takim czynom. Niedozwolony tranzyt przez jego terytorium lub pobyt w całości lub w części na jego terytorium powinny dawać państwu członkowskiemu – innemu niż państwo członkowskie, do którego nastąpił pierwszego niedozwolony wjazd – możliwość ustanowienia jurysdykcji. Ze względu na wagę i transgraniczny charakter przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, jurysdykcję należy ustalić [...] w odniesieniu do osób fizycznych będących obywatelami danego państwa członkowskiego. **Z tych samych powodów konieczne jest, aby państwa członkowskie ustanowiły jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw popełnionych na pokładzie statków i statków powietrznych zarejestrowanych w danym państwie członkowskim albo statków lub statków powietrznych, odpowiednio, pływających pod jego banderą lub latających pod jego flagą. Państwa członkowskie powinny mieć również możliwość rozszerzenia swojej jurysdykcji na przestępstwa popełnione poza ich terytorium [...] przez obywateli państw trzecich mających miejsce zwykłego pobytu na ich [...] terytorium [...], a także przez [...] osoby prawne, jeżeli mają one siedzibę w danym państwie członkowskim, lub w odniesieniu do wszelkiej działalności gospodarczej prowadzonej w całości lub w części na terytorium tego państwa członkowskiego. [...] Państwa członkowskie, w tym inne niż państwo, do którego nastąpił pierwszy niedozwolony wjazd, powinny mieć możliwość ustanowienia jurysdykcji w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, jeżeli **czyn został popełniony poza ich terytorium i [...] miał na celu** niedozwolony wjazd do danego państwa członkowskiego [...] **lub** tranzyt przez jego terytorium [...] obywateli państw trzecich będących ofiarami przestępstwa.**
- (19) W przypadku udzielania pomocy obywatelowi państwa trzeciego w celu dotarcia na terytorium państwa członkowskiego zainteresowane państwa członkowskie mogą również mieć możliwość ustanowienia swojej jurysdykcji w odniesieniu do usiłowania popełnienia takiego czynu, nawet jeżeli obywatel państwa trzeciego nie wjechał na ich terytorium. [...]

- (19a) Państwa członkowskie zachęca się do kryminalizacji przemytu migrantów niezależnie od tego, gdzie popełniono przestępstwo, oraz do rozważenia ustanowienia w odniesieniu do przemytu migrantów jurysdykcji poza ich terytoriami, wykraczającej poza normy minimalne określone w niniejszej dyrektywie, zgodnie z prawem międzynarodowym.
- (20) W przypadku gdy przestępstwo podlega jurysdykcji więcej niż jednego państwa członkowskiego, dane państwa członkowskie powinny współpracować w celu ustalenia, które z nich jest najlepiej umocowane do jego ścigania. W przypadku gdy w wyniku współpracy lub bezpośrednich konsultacji na podstawie decyzji ramowej Rady 2009/948/WSiSW⁹ właściwe organy zainteresowanych państw członkowskich podejmą decyzję o scentralizowaniu postępowania karnego w jednym państwie członkowskim w drodze przekazania tego postępowania, na potrzeby takiego przekazania należy wykorzystać rozporządzenie **Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/... z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie przekazywania postępowania w sprawach karnych .../...[przyjęte rozporządzenie, które nie zostało jeszcze opublikowane]**¹⁰. W tym celu należy należycie uwzględnić odpowiednie kryteria określone w art. 5 tego rozporządzenia. Nadawanie pierwszeństwa i wagi takim kryteriom powinno wynikać z okoliczności faktycznych i istoty poszczególnych spraw.
- (21) W celu przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim należy korzystać zarówno z wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, jak i z mechanizmów zapobiegawczych. Zapobieganie przestępstwom, o których mowa w niniejszej dyrektywie, powinno ograniczyć potrzebę reagowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i przynieść szersze korzyści w zakresie ograniczania przestępczości. Celem **zapobiegania** [...] powinno być podnoszenie świadomości społecznej i powinno ono obejmować **właściwe środki, takie jak** kampanie informacyjne, programy badawcze i edukacyjne, z **poszanowaniem kompetencji krajowych i prawa krajowego**. Środki te należy wprowadzać we współpracy z innymi państwami członkowskimi, odpowiednimi agencjami Unii i państwami trzecimi.

⁹ Decyzja ramowa Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów (Dz.U. L 328 z 15.12.2009, s. 42, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2009/948/oj).

¹⁰ Tekst został przyjęty 5 listopada; podpisano go 27 listopada. Publikacja – wraz z numerem rozporządzenia – nastąpi prawdopodobnie w grudniu.

- (22) Brak zasobów i uprawnień w zakresie egzekwowania prawa po stronie organów krajowych, które wykrywają przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie, prowadzą w ich sprawie postępowania przygotowawcze, ścigają je lub orzekają w ich sprawie, stanowi przeszkodę w skutecznym zapobieganiu tym przestępstwom i karaniu za nie. W szczególności niedobór zasobów może uniemożliwić organom podjęcie działań lub ograniczyć ich działania w zakresie egzekwowania prawa, co pozwala sprawcom uniknąć odpowiedzialności lub ponieść karę nieadekwatną do wagi popełnionego przestępstwa. Należy zatem ustanowić minimalne kryteria dotyczące zasobów i uprawnień w zakresie egzekwowania prawa.
- (23) Skuteczne funkcjonowanie łańcucha egzekwowania prawa zależy od szeregu specjalistycznych umiejętności. Złożoność problemów związanych z ułatwianiem niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim oraz charakter takich przestępstw wymagają podejścia multidyscyplinarnego, wysokiego poziomu wiedzy prawnej, technicznej wiedzy fachowej i wsparcia finansowego, jak również wysokiego poziomu wyszkolenia i specjalizacji w obrębie wszystkich odpowiednich właściwych organów. Państwa członkowskie powinny zapewnić szkolenia odpowiednie do funkcji osób, które wykrywają przestępstwa dotyczące ułatwiania niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, prowadzą w ich sprawie postępowania przygotowawcze, ścigają je lub orzekają w ich sprawie.
- (24) Aby zapewnić sprawne egzekwowanie prawa, państwa członkowskie powinny udostępnić **właściwym organom** skuteczne narzędzia dochodzeniowo-śledcze w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie, takie jak te, **które są dostępne na mocy** [...] ich prawa krajowego w celu zwalczania przestępczości zorganizowanej lub innych poważnych przestępstw [...]. **Takie narzędzia mogą obejmować** [...] przechwytywanie przekazów telekomunikacyjnych, niejawną nadzór, w tym elektroniczny, monitorowanie rachunków bankowych lub inne metody dochodzenia finansowego. Narzędzia te należy stosować zgodnie z zasadą proporcjonalności i z pełnym poszanowaniem Karty [...]. Zgodnie z prawem krajowym stosowanie wspomnianych narzędzi dochodzeniowo-śledczych powinno być uzasadnione charakterem i wagą przestępstw będących przedmiotem danego postępowania przygotowawczego. Należy przestrzegać prawa do ochrony danych osobowych.

- (25) [...] ¹¹[...]
- (26) Aby skutecznie zwalczać ułatwianie niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, konieczne jest, by właściwe organy w państwach członkowskich gromadziły dokładne [...] dane dotyczące skali przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie i tendencji w ich zakresie [...]. Państwa członkowskie powinny gromadzić i przekazywać Komisji **co najmniej dostępne na szczeblu centralnym**, odpowiednie **istniejące** dane statystyczne dotyczące takich przestępstw. Komisja powinna regularnie oceniać i publikować wyniki na podstawie danych przekazywanych przez państwa członkowskie. Państwa członkowskie powinny również regularnie gromadzić i rozpowszechniać **istniejące** dane statystyczne i informacje na temat stosowania niniejszej dyrektywy, aby umożliwić monitorowanie jej wykonywania. Dane statystyczne i informacje powinny być [...] gromadzone na podstawie wspólnych minimalnych norm.
- (27) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie określenie norm minimalnych na potrzeby zapobiegania i przeciwdziałania ułatwianiu niedozwolonego wjazdu do Unii, tranzytu przez jej terytorium i pobytu na nim, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na rozmiary i skutki działań możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym samym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

¹¹ [...]

- (28) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności z zasadą poszanowania i ochrony godności ludzkiej, prawem do integralności osoby, zakazem tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, prawem do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawami dziecka, wolnością zrzeszania się, prawem do skutecznego środka odwoławczego i rzetelnego procesu sądowego, a także zasadą legalności i proporcjonalności przestępstw i kar oraz zasadą *ne bis in idem*.
- (29) Niniejsza dyrektywa ma na celu zmianę i rozszerzenie przepisów dyrektywy 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946 WSiSW. Z uwagi na istotny charakter zmian, które mają zostać wprowadzone, dyrektywę 2002/90/WE i decyzję ramową 2002/946/WSiSW należy przez wzgląd na jasność zastąpić w całości w odniesieniu do państw członkowskich związanych niniejszą dyrektywą.
- (30) Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla stosowania dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady¹² oraz umowy brexitowej¹³.
- (31) Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do Irlandii zgodnie z art. 5 ust. 1 Protokołu nr 19 w sprawie dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej, który jest załączony do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz art. 6 ust. 2 decyzji Rady 2002/192/WE¹⁴.

¹² Dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/38/oj>).

¹³ Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, 2019/C 384 I/01 (Dz.U. C 384 I z 12.11.2019, s. 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/treaty/witthd_2019\(3\)/oj](http://data.europa.eu/eli/treaty/witthd_2019(3)/oj)).

¹⁴ Decyzja Rady 2002/192/WE z dnia 28 lutego 2002 r. dotycząca wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen (Dz.U. L 64 z 7.3.2002, s. 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2002/192/oj>).

- (32) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu **nr 22** w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie jest nią związana ani jej nie stosuje. Ponieważ niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen, zgodnie z art. 4 tego protokołu Dania – w terminie sześciu miesięcy po przyjęciu przez Radę niniejszej dyrektywy – [...] **podejmie** decyzję, czy dokona jej transpozycji do swego prawa krajowego.
- (33) W odniesieniu do Islandii i Norwegii niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Umowy zawartej przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącej włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁵, które wchodzą w zakres obszarów, o których mowa w art. 1 lit. E [...] decyzji Rady 1999/437/WE¹⁶.

¹⁵ Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 36, ELI:
[http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/439\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1999/439(1)/oj).

¹⁶ Decyzja Rady 1999/437/WE z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie niektórych warunków stosowania Układu zawartego przez Radę Unii Europejskiej i Republikę Islandii oraz Królestwo Norwegii dotyczącego włączenia tych dwóch państw we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (Dz.U. L 176 z 10.7.1999, s. 31, ELI:
<http://data.europa.eu/eli/dec/1999/437/oj>).

- (34) W odniesieniu do Szwajcarii niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁷, które wchodzą w zakres obszarów, o których mowa w art. 1 lit. E [...] decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2008/146/WE¹⁸.
- (35) W odniesieniu do Liechtensteinu niniejsza dyrektywa stanowi rozwinięcie przepisów dorobku Schengen w rozumieniu Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu o przystąpieniu Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen¹⁹, które wchodzą w zakres obszaru, o którym mowa w art. 1 lit. E [...] decyzji 1999/437/WE w związku z art. 3 decyzji Rady 2011/350/UE²⁰.

¹⁷ Dz.U. L 53 z 27.2.2008, s. 52.

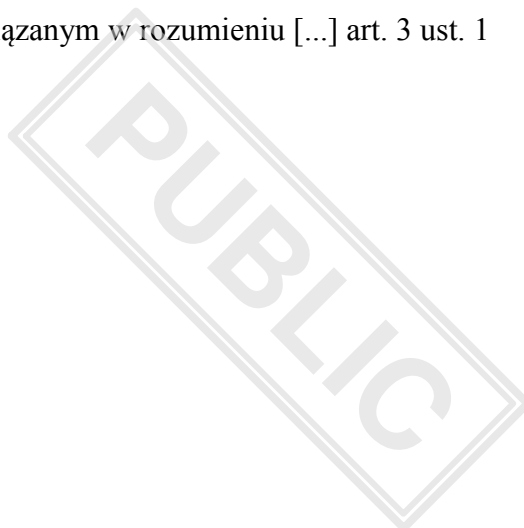
¹⁸ Decyzja Rady 2011/350/UE z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, odnoszącego się do zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych i do przemieszczania się osób (Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>).

¹⁹ Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 21.

²⁰ Decyzja Rady 2011/350/UE z dnia 7 marca 2011 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Europejskiej Protokołu między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską, Konfederacją Szwajcarską i Księstwem Liechtensteinu w sprawie przystąpienia Księstwa Liechtensteinu do Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską i Konfederacją Szwajcarską dotyczącej włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen, odnoszącego się do zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych i do przemieszczania się osób (Dz.U. L 160 z 18.6.2011, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>).

- (36) W odniesieniu do Cypru [...] niniejsza dyrektywa jest aktem stanowiącym rozwinięcie dorobku Schengen lub w inny sposób z nim związanym w rozumieniu [...] art. 3 ust. 1 Aktu przystąpienia z 2003 r. [...],

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Przedmiot

W niniejszej dyrektywie ustala się normy minimalne dotyczące definicji przestępstw i kar w obszarze ułatwiania niedozwolonego wjazdu **na terytorium któregokolwiek państwa członkowskiego**, tranzytu **przez to terytorium** i pobytu **na nim** obywateli państw trzecich, jak również środki mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie takim przestępstwom.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

1. „obywatel państwa trzeciego” oznacza każdą osobę niebędącą obywatelem Unii w rozumieniu art. 20 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i niebędącą osobą korzystającą z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy prawa Unii, określoną w art. 2 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399;
2. „małoletni bez opieki” oznacza obywatela państwa trzeciego w wieku poniżej 18 lat, który przybywa na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub z praktyką danego państwa członkowskiego, i dopóki nie zostanie on skutecznie objęty opieką takiej osoby; pojęcie to obejmuje również małoletniego, który zostaje pozostawiony bez opieki po przybyciu na terytorium państw członkowskich;
3. „osoba prawna” oznacza podmiot prawny posiadający taki status zgodnie z właściwym prawem krajowym, z wyjątkiem państw lub organów publicznych sprawujących władzę państwową oraz z wyjątkiem międzynarodowych organizacji publicznych.

Artykuł 3

Przestępstwa

[...] Państwa członkowskie zapewniają, aby umyślne udzielanie pomocy obywatelowi państwa trzeciego we wjeździe na terytorium któregokolwiek państwa członkowskiego, tranzycie przez to terytorium lub pobycie na nim z naruszeniem odpowiednich przepisów Unii lub przepisów danego państwa członkowskiego dotyczących wjazdu, tranzytu i pobytu obywateli państw trzecich stanowiło przestępstwo [...] w przypadku gdy osoba, która dopuszcza się takiego czynu, żąda, uzyskuje lub przyjmuje, bezpośrednio lub pośrednio, korzyść finansową lub materialną, lub przyrzeczenie takiej korzyści, lub dopuszcza się takiego czynu w celu uzyskania takiej korzyści [...].

[...]

[...]

Artykuł 4

Przestępstwa kwalifikowane

(skreślono)

Artykuł 5

Podżeganie, pomocnictwo i usiłowanie popełnienia przestępstwa

Państwa członkowskie zapewniają, aby podżeganie do popełnienia któregokolwiek z przestępstw, o których mowa w art. 3 [...], pomocnictwo w jego popełnieniu i usiłowanie jego popełnienia podlegały karze jako przestępstwa.

Artykuł 6

Sankcje wobec osób fizycznych

1. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym sankcjom karnym.
2. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstwa, o których mowa w art. 3, podlegały karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej **trzech** lat.
3. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstwa, o których mowa w art. [...] **3**, podlegały karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej [...] **ośmiu** lat w **przypadku, gdy**:
 - a) **przestępstwo popełniono w ramach organizacji przestępczej w rozumieniu decyzji ramowej Rady 2008/841/WSiSW;**
 - b) **przestępstwo poważnie zagroziło życiu obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami tego przestępstwa;**
 - c) **przestępstwo zostało popełnione z użyciem poważnej przemocy wobec obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa;**
 - d) **obywatel państwa trzeciego, który był ofiarą przestępstwa, należał do osób szczególnie narażonych, takich jak małoletni bez opieki.**

Do państw członkowskich należy decyzja, czy przepis ten ma również zastosowanie w przypadkach umyślnej pomocy obywatelowi państwa trzeciego w pobycie na terytorium państwa członkowskiego.

4. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...], podlegały karze pozbawienia wolności w maksymalnym wymiarze co najmniej [...] **dziesięciu lat w przypadku, gdy przestępstwo to spowodowało poważne narażenie życia obywatela państwa trzeciego, prowadzące do jego śmierci.**
5. Poza sankcjami karnymi nałożonymi zgodnie z ust. 1–4 państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby osoby fizyczne, [...] **które popełniły** [...] przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, można było objąć **dodatkowymi** sankcjami lub środkami karnymi lub pozakarnymi nakładanymi przez właściwy organ, [...] **które mogą obejmować:**
- a) grzywny;
 - (a) wycofanie pozwoleń lub zezwoleń na prowadzenie działalności, która doprowadziła do danego przestępstwa, lub zakaz wykonywania – bezpośrednio lub przez pośrednika – działalności zawodowej, podczas wykonywania której popełniono przestępstwo;
 - b) [...]
 - c) zakaz wjazdu lub pobytu na terytorium państw członkowskich [...];
 - d) pozbawienie dostępu do finansowania publicznego, w tym do procedur przetargowych, dotacji i koncesji.
 - e) *(przeniesiono do ust. -a)*
- [...]

Artykuł 7

Odpowiedzialność osób prawnych

1. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia możliwości pociągnięcia osób prawnych do odpowiedzialności za przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, popełnione na korzyść tych osób prawnych przez osobę działającą indywidualnie lub jako członek organu danej osoby prawnej i pełniącą rolę kierowniczą w tej osobie prawnej na podstawie:
 - a) upoważnienia do reprezentowania osoby prawnej;
 - b) uprawnień do podejmowania decyzji w imieniu osoby prawnej;
 - c) uprawnień do sprawowania kontroli w ramach osoby prawnej.
2. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności osoby prawnej, w przypadku gdy brak nadzoru lub kontroli ze strony osoby, o której mowa w ust. 1, umożliwił popełnienie przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i art. 5, na korzyść tej osoby prawnej przez osobę jej podwładną.
3. Odpowiedzialność osoby prawnej na podstawie ust. 1 i 2 **tego artykułu** nie wyklucza postępowania karnego przeciwko osobom fizycznym, które popełniają przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, podlegają do nich lub są pomocnikami w ich popełnieniu.

Artykuł 8

Sankcje wobec osób prawnych

1. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby osoba prawna pociągnięta do odpowiedzialności na mocy art. 7 **ust. 1 lub 2** [...] **podlegała** skutecznym, proporcjonalnymi i odstraszającym sankcjom lub środkom **karnym lub pozakarnym**.
2. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby sankcje lub środki w odniesieniu do osób prawnych **pociągniętych do odpowiedzialności** [...] zgodnie z art. 7 **ust. 1 lub 2** za przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, **obejmowały grzywny karne i pozakarne oraz, aby mogły obejmować inne sankcje lub środki karne lub pozakarne takie jak** [...]:
 - a) [...]
 - b) pozbawienie prawa do korzystania ze świadczeń publicznych [...] **lub** pomocy publicznej [...];
 - c) odcięcie dostępu do finansowania publicznego, w tym do procedur przetargowych, dotacji, [...] koncesji i **licencji**;
 - d) czasowy lub stały zakaz prowadzenia działalności gospodarczej;
 - e) umieszczenie pod nadzorem sądowym;
 - f) likwidacja sądowa;
 - g) [...] zamknięcie zakładów wykorzystanych do popełnienia przestępstwa;

- h) cofnięcie zezwoleń na prowadzenie i upoważnień do prowadzenia działalności, która doprowadziła do [...] **odnośnego** przestępstwa;

[...]

3. **Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby przestępstwa objęte art. 3 i art. 6 ust. 3 i 4, podlegały – co najmniej w odniesieniu do osób prawnych pociągniętych do odpowiedzialności na mocy art. 7 ust. 1 – grzywnom karnym lub pozakarnym, których kwota [...] jest proporcjonalna do wagi czynu oraz do indywidualnych, finansowych i innych okoliczności dotyczących danej osoby prawnej. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by maksymalny poziom takich grzywien nie był niższy niż:**

- a) **w odniesieniu do przestępstw, o których mowa [...] w art. 3 [...]**

- i) **3 % całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok [...] popełnienia przestępstwa lub w roku obrotowym poprzedzającym rok [...] wydania decyzji o nałożeniu grzywny, [...] lub**

- ii) **kwota odpowiadająca 24 000 000 EUR.**

- b) **w odniesieniu do przestępstw, o których mowa [...] w art. [...] 6 ust. 3 i w art. 6 ust. 4:**

- i) **5 % całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok [...] popełnienia przestępstwa lub w roku obrotowym poprzedzającym wydanie decyzji o nałożeniu grzywny, [...] lub**

- ii) **kwota odpowiadająca 40 000 000 EUR.**

[...]

4. [...] Państwa członkowskie mogą ustanowić przepisy [...] **regulujące** przypadki, w których nie jest możliwe określenie wysokości grzywny na podstawie całkowitego światowego obrotu osoby prawnej w roku obrotowym poprzedzającym rok [...] popełnienia przestępstwa, ani w roku obrotowym poprzedzającym rok [...] wydania decyzji o nałożeniu grzywny.
5. **Jeżeli jest to konieczne, aby zachować spójność krajowego systemu sankcji wobec osób prawnych, maksymalna kwota grzywien dla osób prawnych ponoszących na mocy art. 7 ust. 1 odpowiedzialność za przestępstwa objęte art. 3 i art. 6 ust. 3 i 4 może różnić się od kwot określonych w art. 8 ust. 3, pod warunkiem że wynikający z tego wymiar sankcji jest zgodny z wymiarem sankcji przewidzianym w prawie krajowym za przestępstwa o porównywalnej wadze popełnione przez osoby prawne oraz że sankcje te są skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające.**

Bez uszczerbku dla art. 8 ust. 2, taki system sankcji uwzględnia również możliwość:

- a) **nałożenia kar pieniężnych z uwzględnieniem luk lub braków w strukturze i organizacji osoby prawnej, które umożliwiły popełnienie przestępstw,**
- b) **roszczeń odszkodowawczych oraz**
- c) **konfiskaty.**

Artykuł 9

Okoliczności obciążające

W zakresie, w jakim następujące okoliczności nie stanowią znamion przestępstw, o których mowa w art. 3, państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby co najmniej jedną z następujących okoliczności można było uznać –zgodnie z prawem krajowym – za okoliczność obciążającą [...] w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5:

- a) przestępstwo zostało popełnione przez urzędnika publicznego w ramach wykonywania obowiązków;
- b) [...]
- c) sprawca został uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwa o tym samym charakterze **co przestępstwa**, o których mowa w art. 3 [...] lub 5;
- d) przestępstwo wiązało się z [...] instrumentalizacją obywatela państwa trzeciego, który był ofiarą tego przestępstwa, lub skutkowało taką instrumentalizacją;
- e) pozbawianie obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami tego przestępstwa, dokumentów tożsamości lub podróży;
- f) [...]
- g) **przestępstwo zostało popełnione z zastosowaniem okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania obywatela państwa trzeciego, który był ofiarą tego przestępstwa.**

Artykuł 10

Okoliczności łagodzące

Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do zapewnienia, aby w przypadku **odnośnych przestępstw**, o których mowa w art. 3 [...] i 5, **co najmniej jedną spośród następujących okoliczności można było uznać, zgodnie z prawem krajowym, [...] za okoliczność łagodzącą [...]**:

- a) **sprawca udziela właściwym organom informacji, które ułatwiają im** identyfikację lub postawienie przed sądem innych sprawców; [...]
- b) **sprawca udziela właściwym organom informacji, które ułatwiają im** znalezienie dowodów.

Artykuł 11

Terminy przedawnienia [...]

1. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, **aby umożliwić [...]** prowadzenie postępowania przygotowawczego, wniesienie oskarżenia, przeprowadzenie rozprawy sądowej i wydanie orzeczenia w sprawie przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5, w dostatecznie długim okresie po ich popełnieniu, w celu skutecznego ścigania tych przestępstw.

Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, aby ustanowić termin przedawnienia umożliwiający wykonanie sankcji, nałożonych prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwa, o których mowa w art. 3, w dostatecznie długim okresie po tym wyroku skazującym.

[...]

2. Termin przedawnienia, o którym mowa w ust. 1 akapit pierwszy, [...] wynosi:

- a) co najmniej trzy lata od popełnienia przestępstwa podlegającego maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej trzech lat;**
- b) co najmniej osiem lat od popełnienia przestępstwa podlegającego maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej ośmiu lat;**
- c) co najmniej dziesięć lat od popełnienia przestępstwa podlegającego maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej dziesięciu lat.**

[...]

3. Termin przedawnienia, o którym mowa w ust. 1 akapit drugi, wynosi:

- a) co najmniej trzy lata od daty prawomocnego wyroku skazującego w następujących przypadkach:
 - i) kara pozbawienia wolności na okres do jednego roku lub alternatywnie
 - ii) kara pozbawienia wolności, w przypadku przestępstwa podlegającego maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej trzech lat; oraz
- b) i) co najmniej pięć lat od daty prawomocnego wyroku skazującego [...]
w przypadku kary pozbawienia wolności na okres dłuższy niż rok lub
alternatywnie
- ii) co najmniej osiem lat od daty prawomocnego wyroku skazującego
w przypadku kary pozbawienia wolności za przestępstwo podlegające
maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej ośmiu lat;
[...] oraz

[...]

(c)[...]co najmniej dziesięć lat od daty prawomocnego wyroku skazującego
w następujących przypadkach:

- i) kara pozbawienia wolności na okres dłuższy niż pięć lat lub alternatywnie
- ii) kara pozbawienia wolności, w przypadku przestępstwa podlegającego maksymalnej karze pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej dziesięciu lat.

4. Na zasadzie odstępstwa od ust. 2 lit. b)–c)₂ [...] ust. 3 lit. **b) pkt ii) i ust. 3 lit. c)** państwa członkowskie mogą ustanowić krótszy termin przedawnienia, **nie krótszy jednak niż pięć lat**, pod warunkiem że bieg przedawnienia może zostać przerwany lub zawieszony w przypadku określonych działań. [...]

Artykuł 12

Jurysdykcja

1. Każde państwo członkowskie **przyjmuje niezbędne środki**, aby określić swoją jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5, w przypadku gdy [...]:
- a) **przestępstwo** popełniono w całości lub w części na jego terytorium;
 - b) **sprawca jest** [...] obywatelem tego państwa [...]

[...]

[...] **c) przestępstwo** [...] popełniono na pokładzie statku lub statku powietrznego zarejestrowanego w danym państwie członkowskim albo statku lub statku powietrznego, odpowiednio, pływającego pod jego banderą lub latającego pod jego flagą;

[...]

2. Państwo członkowskie informuje Komisję, w przypadku gdy podejmie decyzję o rozszerzeniu zakresu swojej jurysdykcji na co najmniej jedno z przestępstw, o których mowa w art. 3 i 5, które popełniono poza jego terytorium, jeżeli:

- a) sprawca ma miejsce zwykłego pobytu na jego terytorium;**
- b) przestępstwo popełniono na korzyść osoby prawnej**
 - i) mającej siedzibę na jego terytorium;**
 - ii) w odniesieniu do wszelkiej działalności gospodarczej prowadzonej w całości lub w części na jego terytorium;**
- c) czyn miał na celu niedozwolony wjazd obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa, na terytorium tego państwa członkowskiego lub ich tranzyt przez to terytorium.**

3.[...]

4. [...] W przypadkach, o których mowa w ust. 1 lit. b), oraz w przypadku, gdy państwo członkowskie podjęło decyzję o rozszerzeniu zakresu jurysdykcji zgodnie z ust. 2, każde państwo członkowskie przyjmuje – w odniesieniu do ścigania przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5, popełnionych poza terytorium państwa członkowskiego – środki niezbędne do zapewnienia, aby **wykonywanie** jego jurysdykcji nie było uzależnione od [...] warunku [...], że **ściganie przestępstwa może zostać rozpoczęte jedynie w następstwie zawiadomienia przez państwo, w którym popełniono przestępstwo.**

[...]

5. [...] W przypadku gdy przestępstwo, o którym mowa w art. 3 [...] i 5, podlega jurysdykcji więcej niż jednego państwa członkowskiego, te państwa członkowskie współpracują w celu ustalenia, które państwo członkowskie ma prowadzić postępowanie karne. W stosownych przypadkach oraz zgodnie z art. 12 **ust. 2** decyzji ramowej 2009/948/WSiSW²¹ sprawę kieruje się do Eurojustu.

Artykuł 13

Zapobieganie

1. Państwa członkowskie przyjmują odpowiednie **środki** [...], takie jak kampanie informacyjne i uświadamiające oraz programy badawcze i edukacyjne – **w stosownych przypadkach ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru internetowego oraz z poszanowaniem kompetencji krajowych i prawa krajowego** – mające na celu zwiększenie świadomości społecznej i zmniejszenie liczby popełnianych przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5.

²¹ Decyzja ramowa Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów (Dz.U. L 328 z 15.12.2009, s. 42).

2. W stosownych przypadkach państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu przeprowadzenia działań, o których mowa w ust. 1, we współpracy z innymi państwami członkowskimi, odpowiednimi agencjami Unii, [...] państwami trzecimi i **właściwymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi podmiotami, takimi jak sektor prywatny**.

Artykuł 14

Zasoby

Państwa członkowskie zapewniają, aby organy krajowe, **które** [...] wykrywają [...] przestępstwa, o których mowa w art. 3 [...] i 5, prowadzą [...] postępowania przygotowawcze, ścigają [...] te przestępstwa lub orzekają [...] w ich sprawie, dysponowały wystarczającą liczbą wykwalifikowanych pracowników oraz wystarczającymi zasobami finansowymi, technicznymi i technologicznymi [...] do skutecznego pełnienia swoich funkcji związanych z wdrażaniem niniejszej dyrektywy.

Artykuł 15

Szkolenia

1. Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, aby zapewnić odpowiednie zasoby na potrzeby **regularnych i** specjalistycznych szkoleń oraz prowadzenie takich szkoleń [...] dla członków organów ścigania [...] oraz dla pracowników organów, w tym pracowników sądów, służb pomocy i wsparcia oraz straży granicznej, których zadaniem jest prowadzenie postępowań przygotowawczych i karnych w sprawie przestępstw, o których mowa w art. 3, [...] i 5.
2. Bez uszczerbku dla niezależności sądów i **różnic w organizacji sądownictwa w Unii** państwa członkowskie **wspierają zarówno ogólne, jak i specjalistyczne szkolenia dla sędziów i prokuratorów** [...] uczestniczących w postępowaniach karnych i postępowaniach przygotowawczych w odniesieniu do celów niniejszej dyrektywy.

Artykuł 16

Narzędzia stosowane w postępowaniu przygotowawczym

Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia, aby do celów prowadzenia postępowań przygotowawczych lub ścigania przestępstw, o których mowa w art. 3 [...] i 5, dostępne były skuteczne i proporcjonalne narzędzia dochodzeniowo-śledcze. W stosownych przypadkach narzędzia te obejmują specjalne narzędzia dochodzeniowo-śledcze, między innymi wykorzystywane przy **zwalczaniu** [...] przestępczości zorganizowanej lub w przypadku innych poważnych przestępstw.

Artykuł 17

Gromadzenie danych i dane statystyczne

1. Państwa członkowskie [...] zapewniają istnienie systemu rejestrowania, tworzenia i dostarczania zanonimizowanych danych statystycznych [...] dotyczących rodzaju przestępstwa, o którym mowa w art. 3 [...] i 5 w celu monitorowania skuteczności swoich systemów zwalczania przestępstw, o których mowa w niniejszej dyrektywie.
2. Dane statystyczne, o których mowa w ust. 1, [...] **obejmują co najmniej istniejące dane dostępne na szczeblu centralnym dotyczące:**
 - a) liczby zarejestrowanych obywateli państw trzecich, którzy byli ofiarami przestępstwa, w podziale na obywatelstwo, płeć i wiek (dziecko/dorosły) zgodnie z przepisami i praktykami krajowymi;
 - b) [...]

- c) liczby osób fizycznych ściganych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie [...];
- d) liczby osób prawnych ściganych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie [...];
- e) liczby **decyzji o ściganiu** [...] (**decyzji** o ściganiu przestępstwa lub o odstąpieniu od ścigania) [...];
- f) liczby prawomocnych orzeczeń [...] (np. wyrok skazujący, uniewinnienie [...]);
- g) liczby osób fizycznych skazanych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie [...];
- h) liczby osób fizycznych, na które nałożono sankcje, w podziale na rodzaj i wymiar sankcji (kara pozbawienia wolności, grzywna, inne), płeć i obywatelstwo;
- i) liczby osób prawnych skazanych za przestępstwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie [...];
- j) liczby osób prawnych objętych karą w **wyniku wyroku skazującego**, w podziale na [...] rodzaj kary (grzywny, inne);
- k) [...]

3. Państwa członkowskie [...] przekazują Komisji corocznie dane statystyczne, o których mowa w ust. 2, za poprzedni rok, w standardowym, łatwo dostępnym i porównywalnym formacie. Państwa członkowskie dokładają starań, aby co roku przekazać te dane do 30 września, i przekazują je najpóźniej do 31 grudnia. [...]

Artykuł 18

[...]

Odesłania do dyrektywy 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946/WSiSW

Odesłania do dyrektywy 2002/90/WE oraz decyzji ramowej 2002/946/WSiSW traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy.

[...]

Artykuł 19

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy [...] do dnia [...] **dwa lata od daty wejścia w życie niniejszej dyrektywy**. Niezwłocznie [...] **powiadamiają o tym Komisję** [...].
 2. **Środki** przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odesłanie do niniejszej dyrektywy lub odesłanie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. **Metody dokonywania takiego odesłania określone są przez państwa członkowskie** [...].
 3. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych **środków** [...] prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.
-